

VÁNDORGYŰLÉS

„Több, jobb, olcsóbb fát
a Nép gazdaságnak . . .”

TÁJÉKOZTATÓ

az Országos Erdészeti Egyesületnek, a Csongrádmegyei
Állami Erdőgazdaság területén, Szegeden tartandó

VÁNDORGYŰLÉSÉRŐL

1959. június 28-tól
június 30-ig

TÁJÉKOZTATÓ

Az Országos Erdészeti Egyesületnek,
a Csongrádmegyei Állami Erdőgazdaság területén
Szegeden, 1959. június 28-tól június 30-ig tartandó

VÁNDORGYŰLÉSÉRŐL

Országos Erdészeti Egyesület Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár	
Leltári szám:	2654/L 2024
Csoportszám:	IV
Raktári jelzet:	1610

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖNYVTÁRA

OEE KÖNYVTÁR
ÁLL. 2024

TÁJÉKOZTATÓ

Az Országos Erdészeti Egyesület
a Magyar Köztársaság területén
tevékenykedő 1999. június 30-ig tartandó

TÁJÉKOZTATÓ

Országos Erdészeti Egyesület
Magyar Köztársaság területén

1851

Magyar Köztársaság területén
tevékenykedő 1999. június 30-ig tartandó

TARTALOM:

1. Részletes program	5 oldal.
2. Útiterv	8 oldal.

1851

/1866/

ORVOS- ÉS FÉNY-
KÉPESZETEK

MÚJÁTHAT

lathat. 6

lathat. 9

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET 1959. JÚNIUS HÓ 28- JÚNIUS 30. KÖZÖTTI IDŐBEN SZEGEDEN TARTANDÓ VÁNDORGYŰLÉSÉNEK PROGRAMJA

Június 28. Vasárnap

- 10.45 h-kor: Érkezés Budapest felől, Szeged Nagyalomásra.
- 10.45—11 h-ig: Fogadás az állomáson.
- 11.00 h-tól Autóbuszokkal mennek a vendégek a szálláshelyekre.
- 13.30—14.30-h-ig: Ebéd a Hungária Szálló éttermében /Dózsa Gy. út 5./
- 15.00 h-kor: Az Országos Erdészeti Egyesület 1959. évi vándorgyűlésének megnyitója a Szegedi Nemzeti Színház Kamaraszínházában (Horváth Mihály u. 3. sz.)
1. Vida László, a helyi csoport titkára üdvözli a vándorgyűlés résztvevőit.
 2. Madas András, az Országos Erdészeti Egyesület elnöke megtartja beszámolóját.
 3. Az 1959. évi »Bedő Albert« díjak kiosztása.
 4. Boda József, a helyi csoport elnöke ismertetést ad a »Csongrád megyei Állami Erdőgazdaság munkája« címmel.
 5. Az egyesület elnökségének újraválasztása.
- 18.00 h-kor: Kötött elfoglaltság nincs.
- 20.00 h-kor: Vacsora a Hungária Szállóban, majd folytatásképpen ismerkedési est ugyanott.

Június 29. Hétfő

- 7.00—7.30 h-ig: Reggeli a Hungária Éttermében.
- 8.00 h-kor: Indulás hajóval a Tiszán felfelé a hajóállomásraól.
Érkezés kb. 10 h-kor. A Tisza balpartján a Szegedi Vízügyi Igazgatóság kezelésében levő hullámtéri füzes, valamint csatornafásítás megtekintése. Ez a program 10.00—11.00 h-ig tart.
- 11.00 h-kor: Tízórai és egyben indulás tovább hajóval a Csongrád megyei Erdőgazdaság »Mártélyi« erdejébe.
- 13.00 h-kor: Érkezés a »Mártélyi« erdőbe, ahol az Erdőgazdaság Tisza-hullámtéri erdőtelepítéseit és felújításait tekintik meg a jelenlevők, néhány jellemző erdőrészben (nyárasok, tölgyesek füzesek stb.).
- 15.00 h-kor: Ebéd a »Mártélyi« erdőben.
- 16.00 h-kor: Visszaindulás Szegedre hajóval, érkezés 20.00 h-kor. Vacsora a hajón.

Június 30. Kedd

- 7.00—7.30 h-ig: Reggeli a Hungária Étteremben.
- 7.30 h-kor: Indulás autóbusszokkal az Erdőgazdaság Ásotthalmi Erdészetének területére, a Rivói kerületbe.
- 8.30—11.30 h-ig: Gépesítési bemutató a Rivói kerületben, ahol homokterületek talajelőkészítésével és ápolásával kapcsolatos erdőgazdasági gépeket láthatnak üzemeltetés közben a vándorgyűlés résztvevői.
A gépesítési bemutatót külön tájékoztató tárgyalja.
- 11.30—12.00 h-ig: Autóbusszokkal utazás az Ásotthalmi Erdész Szakiskolához.
- 12.00—12.30 h-ig: A Szakiskola 75 éves fennállásának évfordulójával kapcsolatos ünnepség.
- 12.30—13.30 h-ig: Visszautazás Szegedre.

- 13.00—14.30 h-ig: Ebéd az Újszegedi Liget-vendéglőben.
- 14.30—15.00 h-ig: Utazás autóbuszokkal az Erdőgazdaság »Marosparti« csemetekertjébe.
- 15.00—17.00 h-ig: Gépi bemutató csemetekerti vonatkozásban és a kertet körülvevő, a Maros-hulámtéri erdőtelepítésekre jellemző nyár-állományok megtekintése.
A gépesítési bemutatót külön tájékoztató tárgyalja.
- 17.00 h-kor: A Vándorgyűlés bezárása. Visszaindulás Szegedre.

Szeged, 1959. június hó 1.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
Szegedi Helyi Csoportja

RÉSZLETES ÚTITERV

Június 29. Hétfő

E napon Csongrád megye Tisza hullámtereit tekintjük meg. A bemutatandó erdőrészek ismertetése előtt összefoglalót adunk az alábbiakban:

A Tisza—Maros hullámterének története, termőhelye és erdőgazdálkodása

A Tisza—Maros-hullámtere dr. Babos Imre a »Magyarország Táji Erdőművelésnek Alapjai« c. munkájában a 7-es sorszámmal jelölte és művében körülhatárolta a Tiszának és Marosnak a hullámterét. Ezen erdőgazdasági táj kialakulásának geológiai és történeti oka a következő: A Tiszavölgy ármentesítésének gondolata a múlt század első felében merült fel Beszédes, Vedress, valamint több más vízügyi kérdésekkel foglalkozó magyar mérnök részéről. Széchenyi volt azután az, aki az eszmének érvényt szerzett. Vásárhelyi Pál mérnök irányításával kezdődött meg 1845-ben a Tiszadobi átvágással a Tisza meder szabályozása. Azóta több mint száz átvágással tették rövidebbé a folyó medrét, s így a Tisza eredeti mederhossza egyharmadával lett rövidebb. Megváltoztak a folyó esésviszonyai, mélyebb lett az anyameder s nagyon sok hullámtéri rész azóta ritkábban kerül elöntés alá. A gátak mai méreteinek kialakítását az árvizek tették szükségessé. A gátak egymástól való átlagos távolsága a Csongrád megyei Tisza szakaszon ezer méter. Ez az elméletileg optimálisnak tartott távolság gyakorlatilag jóval kisebb, aminek következtében a hullámtéri részekben magas a vízingerő. Az árvízi medernek az összeszorítása az árvíz szintjének felemelkedésével jár. Az árvízszint felemelkedése Csongrádnál 330, Szegednél pedig 310 cm. A hullámtéri terep átlagos magassága 5.5—6.0 m, s helyenként a folyó hordalék

lerakása következtében egyes területrészek felmagasodása 1.5—2.0 m-t is kitesz.

A Tiszát, Magyarország területén, árvízjárás szempontjából két részre oszthatjuk. A Felső-Tiszára, valamint a Közép-Tiszára. A Közép-Tiszán évenként két típusos árhullám mutatkozik: a hó olvadáskor tavasszal és a zöldár májusban-júniusban. Vízügyi statisztikai adatok alapján a Tiszán az augusztus, novemberi időszak az, amikor nem fordul elő az abszolút maximumot megközelítő vízállás, tehát a hullámtéri munkákra ezek az időközök a legalkalmasabbak. A Tisza vízjátéka — vagyis a legnagyobb és legkisebb vízállás közti különbség — Szegednél a legmagasabb: 1092 cm. Az elöntés időtartama egy-két szélsőséges esetben a következő: 1879-ben a nagy árvíz idején 186 nap, 1881-ben 137 nap, 1941-ben 144 nap, és 1942-ben 90 nap.

A hullámtéri termőhelyek a növénytenyészet számára, különösen fás vegetáció számára igen alkalmasak. A talaj, mint a termőhely egyik fontos része, speciális kialakulatlan, jellegtelen talaj. Oka ennek az, hogy a folyók ismételt áradásai a talajfejlődést megakadályozzák, részint azzal, hogy újabb-újabb hordalék réteget terítenek el, részint a már régebben hozott, esetleg fejlődésnek indult réteget elmoszák. Általában a tiszai hullámtereken típustalan rétegzett hordalék az uralkodó. Ezekből a hordalékokból felépült talajok értékét, eredetük, mechanikai összetételük és a talajvíz mélysége határozzák meg. Döntő mértékben járul ehhez még az elárasztás mértéke és időtartama. A Tisza-folyó vízgyűjtő területe, ahonnan hordaléka származik, homokkővön kialakult erdőtalaj tulnyomó részt. A Tisza hordalék-analizise a következő: földpát 66,56 %, kaolin 12,51, homok 2,30 %, mészkarbonát 2,82 %, vasoxid 3,19 %, nedvesség 4,43 %, szerves anyag 8,29 %. Növényi tápanyag tartalom 1 kg. hordalék anyagban 2,29 gramm kálium, 1,63 nitrogén, 15,20 gramm mész, és 1,42 gramm foszforsav. Ezek szerint a legfontosabb növényi tápanyagokat a Tisza hordaléka bőven tartalmazza. Ha a hullámterek szemszögéből nézzük a Tiszát és hordalékosságát, meg kell állapítanunk, hogy a hullámterek partmenti sávja egyre magasodik, mert a folyó a kiöntéskor itt rakja le először hordalékát. Ha a hullámtér széles, akkor csak a meder közelében rakodik le a hordalék, durva, közepes, majd finom alkatrész osztályozás szerint. A középső szakaszon a meder közelében finom homok, távolabb az iszap és a hullámtér szélén, ahol víz alig folyik, már csak agyag rakodik le. Ezért

találkozunk a Tisza középső szakaszán a régi ártérben kötött agyagtalajokkal, melyek részben szikesedésnek is indultak. A Középső-Tisza hullámtéri részei az elmondottak szerint igen alkalmasak a nemesnyár állományok telepítésére, nevelésére.

Forgó László egyik munkájában a Tisza, valamint a Maros hullámterei ben levő területekről, valamint azok erdősítési lehetőségeiről a következő számokat közli;

a Tisza Csongrád megyei szakaszán:

hullámtér összes területe:	8.892 ha.
erdősítésre kijelölhető terület:	3.890 ha.
külö n féle célokra szabadon hagyandó terület:	5.002 ha.
a Maros magyarországi szakaszán:	
hullámtér összes területe:	3.856 ha.
erdősítésre kijelölhető terület:	1.680 ha.
külö n féle célokra szabadon hagyandó terület:	2.176 ha.

Erdőgazdaságunk a Tisza és a Maros folyók hullámterének Csongrád megye területére eső egy részén, azokon a nagyobb összefüggő területeken, melyek az Erdőgazdaság tulajdonába kerültek, a földrendezés során, 1952-ben kezdte meg nagy lendülettel az erdőtelepítő munkát. Eddig 1530 ha. hullámtéri új erdőt telepítettünk. A két folyó hullámterében ez a következőképpen oszlik meg: a Maros hullámterében 934 ha., a Tisza hullámterében 596 ha. A telepítéseknek a fő fafaja a nemesnyár. Kemény lomberdők telepítése, mintegy 30—40 0/0-os területarányban történt. Ezek az állományok a hullámtér kötöttebb lerakódásaira kerültek.

Erdőgazdaságunk további feladata, hullámtéri erdőgazdálkodását tekintve, a további átvételre kerülő vagy átvett területeken nagyobb arányú erdőtelepítések kivitelezése, a meglevő fiatal állományok ápolása és a még meglevő hullámtéri rontott füzesek átalakítása.

A bemutatásra kerülő erdőrészek közül az első három a Szegedi Vízügyi Igazgatóság kezelésében áll

1. Hullámtéri füzes:

Tápé község határában a Tisza balpartján 18 000—18 500-ig a töltés-szelvényben.

Fafaj fehérfűz (*Sális alba*) és annak tiszai változatai. Kora 60—65 év.

Eredete részben természetes újulat, részben mesterséges telepítés karódugvánnyal.

Talaja változó összetételű hordalék. Üzem módja botoló füzes. Hektáronkénti fatömege: Vastag fa (törzs) 190 m³, vékony fa (ág) 36 m³, összesen: 226 m³.

Botolásból származó évi növekedés mintegy 16—18 m³.

A természetes újulatból származó állományt 4—6 éven keresztül tisztítjuk fokozatosan, megközelítőleg 2×2 m-es hálózatra. Később 4×4 m hálózatra gyéritjük.

A mesterséges telepítés 2×2 m-es eltolt hálózatban történik és a telepítést követő 5—8 év alatt a 4×4 m-es hálózatot alakítjuk ki. A 4×4 m-es hálózatra gyéritett állományt a fejlődéstől függően 8—15 éves korban, általában, ha a törzs 4—6 m magasságban eléri 7—10 cm-t, lenyakaljuk úgy, hogy a nyakalás magassága az eddig észlelt legmagasabb vízszint alatt, mintegy 1,5 m-rel legyen. Az állományt a töltéssel párhuzamosan legalább 4, de lehetőleg 5 egyenlő szélességű pásztára osztjuk fel és ezáltal 4, illetve 5 évenként visszatérve botoljuk. Ilyen beosztás és kezelés mellett a töltés árvíz esetén hullámvész ellen mindig kellő védelem alatt áll, és tűzifa, illetőleg rőzse is megfelelő méretben termelődik.

2. Csatorna fásítás:

Tápé község határában a Tisza balpartján 18 000—18 500-ig a töltés szelvényben látható.

A Kódsi csatornán és a Nagyfai bevezető csatorna mindkét oldalán.

Fafaj: Óriásnyár (*Populus robusta*) és Késeinyár (*Populus serotina*). Telepítés ideje: 1959 április. Talaj: meszes agyag és gyengén savanyú agyag. A telepítés hálózata: 1958. évig befejezőleg 5×5 m-es hálózat, 1959-től kezdődő-

leg 2×2 m-es hálózat. Suháanggal, 60×60×60 cm-es gödörbe ültették.

Az 1040/1954. MTH. sz. határozat elvileg kötelezte a Vízügyi Igazgatóságokat a csatornák és vízfolyások mentének fásítására; a 10 330/1958. GB. sz. határozat pedig számszerűleg is megjelölte azokat a feladatokat, amelyeket az Országos Vízügyi Főigazgatóság területén a hazai papírfatermelés fokozása céljából a f. évtől kezdődően teljesíteni kell. A fásítást olyan első és második kategóriába tartozó belvízcsatornák és kiszáradások mentén szabad végrehajtani, ahol a szükséges területek birtokbavétele már megtörtént. Tekintettel arra, hogy a fásításban lényeges szerep jut a nyárfának, a telepítéseket úgy kell ütemezni, hogy először a nyárfa telepítések kerüljenek sorra, a többi fafajok telepítése csak 1962-től kezdődően irányozható elő.

A csatornák általában két oldalt fásítandók. Ott, ahol 12—15 éven belül gépi kotrásra kerül sor, az egyik parton az erdősáv és a csatorna éle között, a kotró mozgása érdekében 6 m-es sáv biztosítandó. Ahol gépi kotrás nincs előirányozva, a belső fasorokat a csatornák és vízfolyások partélétől számított 1—3 m. famentes sáv kihagyásával kell telepíteni. A telepítés másik széle mindenütt az idegen határtól 1 m.

A belvízvédelmi művek biztonsága érdekében a csatornák mélyvezetésű szakaszait 6 m-ig fásítani nem szabad. A torlaszok megelőzése, a cserjék ültetését kizárják.

Megfelelő talajelőkészítés, gyomnövényzet és cserjeírtás, deponia rendezés, (szántás, tárcsázás) után 2×2 m-es hálózatba suhángot kell telepíteni. Az 1959-es telepítéseknél 400 db suháng vagy sorfa felel meg 1 ha redukált területnek.

1 db. nyársuháng telepítési költsége (gyomnövényzet és cserjeírtás, talajelőkészítés, tereprendezés 60×60×60 cm-es gödörásás, ültetés, suháng ára, szállítása, veremlése, közelítése) 12.70 Ft.

3. Hullámtéri füzes Algyő község határában Tisza balpartján 24 400—26 000-ig töltés szelvényben.

Fafaj: Fehérfűz (*Salix alba*) és tiszai változatai.

Kora: 12—15 év.

Talaja: Változó összetételű hordalék talaj.

Eredete: Természetes újulat.

Üzem módja: botoló füzes.

Hektáronkénti fatömeg 140—150 m³. Átlagos Ø 16 cm, átlagos magasság 9—10 m.

Botolásból származó évi növedék 18—20 m³. (1959. évi kísérleti terület adatai alapján.)

1941—42-ben az árvíz és jég az idős, nagyrészt korhadttól botoló füzest kidöntötte. Egy-két éven belül magról és gyökérsarjról kelt sűrű fiatalos települt. Többszöri tisztítás és két gyérités eredménye ez a mai állapot. A tisztítási faanyagról feljegyzés, illetőleg adat nincsen.

Az első gyérités időpontja 1955, a másodiké 1958.

Gyéritési fatömeg: 1955-ben 32 m³.

1958-ban 58 m³ hektáronként.

A Vízügyi Igazgatóság területei után az Erdőgazdaság tulajdonát képező és Mártély község határában elterülő hullámtéri erdők néhány erdőrészét tekintjük meg. A terület kezelője a mindszei erdészet.

Mindszei erdészet

Az erdészet működési területe a Tisza balpartján, Csongrádtól az algyői hidig terjed. Keletre Békés megye határáig terül el. Ez közel azonos Szentes járás területével, amely kb. 36 ezer ha-t tesz ki. Ebből állami kezelésben levő erdő 2028 ha. Tsz-ek, egyéb Állami Szektorok és magánosok fásítása, 839 ha.

Tehát a járás erdősültsége ‰-a 7,96 ‰.

Erdészetünk területe a Csanádi-hát (6) és a Tisza-hullámtere (7) erdőgazdasági tájba tartozik. (dr. Babos).

A Csanádi-tájhoz tartozó erdőgazdasági terület 1115 ha., míg a Tisza hullámtéréhez 913 ha. erdőterület tartozik.

Néhány száz évvel ezelőtt az Alföldnek ezen a részén nagyobb erdőt nem ismertek. Még az 1787-ben kelt és ma is a bécsi levéltárban őrzött katonai térképén is csak a derekegyházi vadaskert és egy kisebb fásítás van jelölve. 1841-ben már írnak egy ugyancsak kisebb fásításról a mágocsi uradalom statisztikájában. Vedres István a XVIII. sz. végén így ír: »Szeged környékén nemcsak semmi erdők nincsenek, hanem több mérföldekre el lehet menni, míg lát csak egyetlen fát is az ember«. A nagy fátlanságra jellemző, hogy a ritkán található fáknak a nép nevet adott: pl. Tóth fája, Kajla fája stb. A XIX. sz. elején a Maros és a Tisza mellett csak kisebb fűzkelésekről emlékeznek meg. Komo-

lyabb fásítások a XIX. sz. végén és a XX. sz. elején indultak meg és ezen erdőink nagy része is ebből az időből származik. Ezek a területek csak a felszabadulás után kerültek állami kezelésbe, és csak azóta folyik rajtuk szoros értelemben vett erdőgazdálkodás.

Talaja a Tisza hordalékából kialakult öntéstalaj. Ezen a területen szakszerű mező- és erdőgazdálkodás, ezzel egybekötött talajművelés nem folyt.

Még ma is vannak olyan részek, amelyek mocsaras területek. A vidék éghajlata a kontinentális klíma jellemvonásait viseli magán. Évi középhőmérséklet 10—15 °C között van, leghidegebb hónap a január, középhőmérséklete 1 és 2 °C. Átlagos évi csapadék 550—600 mm (40 éves átlag). Csapadékeloszlásban két maximum mutatkozik, első júniusban, második októberben. A tenyészidő átlagos hőmérséklete 17 °C fölött van. Napsütéses órák száma 2000—2050 között. A légnedvesség júliusban 65—70 %. Tenyészidő csapadékösszege: 300—350 mm. Köppen osztályozása szerint a felsorolt adatok alapján C b f x 2 éghajlati tájba sorolható. Szántó István szerint a 125—130 éghajlatjósági zónába tartozik.

4. **Bemutatásra kerülő első erdőrész.** Mártély 23/a. Területe: 0.34 ha. Elegyetlen 9 éves korainyár állomány. Átlagos magassága 15 m. Mellmagassági átmérő 17 cm, az egész terület fatömege 36 m³.

Terület a talajelőkészítés előtt legelő volt. Talajelőkészítést 1949-ben kapott, 35 cm-es mélysántás formájában. Telepítése 1950 tavaszán 100×180 cm-es hálózatban történt, egyéves gyökeres dugvánnyal. Telepítési módszer: gödrös ültetés.

Először 1953-ban tisztítottuk és a területről 1 m³ rudfát és 4 m³ rözsét termeltünk ki.

1958 tavaszán végeztük el az első gyéritést, amikor 8 m³ rudfát és 3 m³ rözsét termeltünk. A területen 28 db. »V«-fát jelöltünk.

Talajvizsgálat eredménye:

H ₂ O	pH	KCl	Humusz %	Kap. vizem. (2 óra)	Lugosság mint szóda %	CaCO ₃ %	Aranyf. kötöttség	Hyl
a. 8.12		7.05	0.17	320.	gy. ny.	1.7	32	0.84
b. 7.45		9.84	0.43	180.	gy. ny.	3.0	40	1.73

5. Mártély 23/e. Területe 1,51 ha.

Ritkahálózatú elegyes 10 éves óriásnyár (*Populus Robusta*) állomány. Töltelédfa, a K, hJ, zJ, fD, nH, Ep. Átlagos magassága 18,5 m mellmagassági átmérő 28 cm. Jelenlegi fatömege 143 m³/ha. Folyónövedék 17,5 m³/ha.

Terület a talajművelés előtt legelő volt. Talajelőkészítést 1948-ban 35 cm-es mélyszántással kapott.

Telepítése 1949 tavaszán történt, a nyár 10×1 m-es, a töltelédfa 1×1 m-es hálózatban.

1956-ban tisztítottuk, a kitermelt faanyag 22 m³, ebből 3 m³ rúdfa és 19 m³ rözse. Gyéritése 1958 őszén történt, a kitermelt fatömeg 18 m³ iparifa és 5 m³ tűzifa.

Talajvizsgálati eredmények:

H ₂ O	pH	KCI	Humusz %	Kap. vizem. (2 óra)	Lugsság mint szóda %	CaCO ₃ %	Aranyf. kötöttség	Hyl
a. 7.85		6.97	0.27	310	gy. ny.	2.1	35	1.25
b. 8.11		7.02	0.15	280	gy. ny.	2.6	26	0.78
a. 8.14		7.10	—	300	gy. ny.	1.7	32	0.57
b. 8.05		7.12	0.15	280	gy. ny.	1.7	35	0.66

6. Mártély 23/f. Területe: 0.25 ha.

10 éves akácállomány, elszórva előfordul benne óriásnyár és korainyár. Átlagmagasság 12 m. Átlagos mellmagassági átmérő 11 cm. Jelenlegi fatömege 17 m³. Átlagnövedék 7 m³. Folyónövedék 12 m³/ha. Terület a telepítés előtt legelő volt.

A talajelőkészítés 1949 tavaszán történt 35 cm-es mélyszántással. A telepítést 1949 őszén végeztük gödrös ültetéssel. Telepített fafajok: óriásnyár, 10×10 m-es hálózatban, akác 1×1 m-es hálózatban.

Az első tisztítást 1953 tavaszán végeztük és 3 m³ tűzifát nyertünk.

A második tisztítást 1957 tavaszán hajtottuk végre, ugyancsak 3 m³. fatömeggel. A »V.« fák száma: 37 db.

Talajvizsgálat eredménye:

H ₂ O	pH	KCl	Humusz %	Kap.vizem. (2 óra)	Lugosság mint szóda %	GaCO ₃ %	Aranyf. kötöttség	Hyl
a. 8.16		7.07	0.10	320	gy. ny.	0.9	31	0.78
b. 8.10		7.18	0.40	320	gy. ny.	2.1	14	0.92

7. Mártély 23/d. Területe 3.95 ha.

100%-os elegyarányú 8 éves kocsányos tölgy állomány. Átlagmagassága 3.5 m. Átlagos mellmagassági átmérő 3.8 cm. Jelenlegi fatömege 31 m³/ha. Átlagnövedék 3.6 m³/ha., folyónövedék 4.1 m³/ha. Terület a telepítés előtt legelő volt.

Talajelőkészítést 1950 tavaszán kapott, 35 cm-es mélyszántással.

Az erdősítést 1950. őszén makkvetéssel végeztük.

Talajvizsgálat eredménye:

H ₂ O	pH	KCl	Humusz %	Kap.vizem. (2 óra)	Lugosság mint szóda %	CaCO ₃ %	Aranyf. kötöttség	Hyl
a. 8.15		6.92	0.13	120	gy. ny.	1.3	32	2.08
b. 7.45		6.25	0.65	10	—	—	75	5.50
c. 7.62		6.37	0.22	40	—	0.4	62	5.25

8. Mártély 24/b, 25/a-b. Területe 23 ha.

10 éves elegyetlen korai, óriásnyár állomány. Átlagmagassága 18 m. Átlagos mellmagassági átmérő 16 cm. Jelenlegi fatömege 129 m³/ha. Átlagnövedék 13 m³/ha. Folyónövedék 15 m³/ha.

Terület a telepítés előtt legelő volt.

A talajelőkészítés 1948 augusztusában gyephántással, ősszel 35 cm-es mélyszántással történt.

1949 tavaszán erdősítettük 100×180 cm-es hálózatban gyökeres dugvánnyal.

A telepítési módszer: gödrösültetés.

1952 tavaszán tisztítottuk. Ha.-ként kitermeltünk 25 m³ rözsét, valamint 8 m³ iparifát.

Az első gyérités 1956-ban történt, amely során ha.-ként 37 m³ faanyagot vettünk ki.

1959 tavaszán ismét gyéritettünk és kitemeltünk 44 m³/ha faanyagot. Ha.-ként kijelölt »V« fák száma 110.

1957 őszén kísérletképpen 2 ha.-t alátelepítettünk 2×1 m-es hálózatban aK, mJ, hJ, nH csemetével, azonban az 1958 tavaszi ár következtében ebből csak elvétve maradt meg 1—2 db.

Talajvizsgálat eredménye:

H ₂ O	pH	KCl	Humusz ‰	Kap. vizem. (2 óra)	Lugosság mint szóda ‰	CaCO ₃ ‰	Aranyf. kötöttség	Hyl
a. 7.94	6.77	0.40	140	gy. ny.	1.7	37	2.06	
b. 8.23	7.11	0.11	340	gy. ny.	2.6	36	1.09	
a. 7.94	6.75	0.13	150	—	2.1	46	4.80	
b. 8.07	6.96	—	340	gy. ny.	2.1	35	0.83	

Június 30. Kedd

Programunk a továbbiakban a megye délnyugati részein levő Ásotthalmi Erdészetünk területén folytatódik.

Ásotthalmi homokfásítás története, kialakult erdőtípusok, további erdőgazdálkodási teendők és lehetőségek. Homokfásítás története

Szeged homokterületein, ahol a jelenlegi Szeged vidéki homoki erdőállományok állanak — a történelmi korok óta jelentéktelen erdőfoltoktól eltekintve, a XVIII. század végéig, nem volt erdő.

Valaha a magyar pusztára jellemző erdőpuszta itt is kialakult, s a történelmi időkig a sztyepfoltokkal, mocsarakkal, lápokkal, szaggatott erdős táj lehetett az uralkodó. A létrejött homoki erdőtalajok ma túlnyomórészt mezőgazdasági művelés alatt állnak. A történelmi idők folyamán az ősi tölgyesek, majd a fehérynár állományok is letarolásra kerültek. A fátlan pusztává alakult vidéken, a megváltozott klímaviszonyok következtében a már előbb természetes állapotában megkötött futóhomok ismét mozgásba jött. Átrendeződve rétegei, nagyrészt elborították az eredetileg felszíni fekvésű homokot, erdőtalajokat. Az Alföldön, s így Szeged környékén is, az erdős puszták helyén kultúrsztyep alakult ki.

Ma már szakkörökben általánosan ismert tény, hogy a Duna—Tisza közén — Észak-Nyugatról dél-keleti irányban húzódó — meszes, buckás homokterület a Duna és kis részben a Tisza által hordott törmelék-kúpból az avarkorszak után, a szél és víz hatására, a VIII. század elejétől kezdődően alakult ki és mai formájában az uralkodó szél irányának megfelelően a XIX. század második felében állapotodott meg. Ezért a kvarchomokszemcsék nagysága a Dunához közelebb a legdurvább, és a Tisza-völgye felé fokozatosan finomodik.

Az Alföldi lakosság törökhódoltság utáni természetes elszaporodása magával hozta a nagyfokú épület és tűzifa inséget. Szántóföldi termelése a lakosságnak a mozgó homok időszakos szélről függő elárasztása miatt bizonytalanná vált. Ezért, valamint az egyre komolyabb méreteket öltő fainség miatt időszzerűvé vált a mozgó homokterületeknek fásítással való megkötése és hasznosítása.

Szeged környékén a nagyobb arányú erdősítések az 1805. évben kezdődtek, feketenyár és fűzdugványokkal. Kisebb arányú telepítések voltak már ezt megelőzően is, főleg Vedress István és Apja György munkája nyomán. Az ő sikereik, valamint az 1805. év április havában a sovány homok befásítása tárgyában kiadott 7055. sz. felség rendelet hatása alatt Szeged város »tek. Nemes Tanácsa« elrendelte az erdősítések folytatását. Az első Szeged környéki fásításokhoz a Tisza és a Maros akkori ártereiben található fafajok dugványait használták, valamint azoknak a fafajoknak a csemetéit, melyek abban az időben Csongrád megyében előfordultak és csemetenevelésük könnyű volt. Az 1806. évben Csengele község határában történt nyártelepítés, mely igen szépen sikerült. Feltűnő, hogy az első homoki erdősítők, fehérenyárat, az Alföld őshonos fáját, nem telepítették. Ennek valószínű oka az, hogy csemetéje magról körülményesen nevelhető, simadugványa pedig a nyárok közül a legrosszabbul fogamzik és ritkán sikerül kielégítő eredménnyel.

A Szeged környéki homokfásításokat öt korszakra oszthatjuk:

Az első korszak 1805—1860-ig tartott. Ezt a korszakot főleg a feketenyár és a fűz simadugványról való telepítése jellemezte. Összesen 5 506 kat. hold területen végeztek erdősítést. Ezek az erdők azonban silány állapotban levő rontott erdők voltak. Az 1853—60-as években Fendt Antal Szeged erdőmestere 700 kat hold futóhomokot akáccal és kanadai nyárral erdősített be, nagyon jó eredménnyel a fenti 5 506 kat holdnyi területből.

A második korszak 1861—1885-ig tartott. Ebben a korszakban az akácot tették uralkodó fafajjává és — a szerzett rossz tapasztalatok alapján — a feketenyár telepítését mellőzték. Ezalatt a 25 évig tartó második korszak alatt, az erdők területét 888 kat. holddal növelték. Wessely szerint ezalatt az időszak alatt a már meglevő erdőket a visszaélések és az erdei legelte-

tések nagymértékű jogtalan, de nem megakadályozható elharapódzása lerontották és, a telepítéseket is sokban károsították. Hozzájárult ehhez a 60-as évek hirhedt szárazsága is. 1873-ban Szeged körül 14 000 kat. hold terméketlen homok volt. A meglevő állományok közül pedig mintegy 2 000 kat. hold volt kielégítő állapotban.

A harmadik korszak az állami kezelésbe vétel időpontjától 1886-tól 1924-ig tartott. Ez Kiss Ferenc működésének korszaka volt. Ebben a korszakban alakította át Kiss Ferenc a rossz karban levő silány, homoki erdőket, korszerű akácosokká, fenyvesekké és az üdébb, jobb foltokon tölgyesekké. Ő adott teret az Alföldön őshonos fehér- és szürkenyár telepítéseknek is. Az akác területet több mint tízszeresére emelte, a legsilányabb homokon pedig 900 kat. hold feketefenyőt telepített. Kiss Ferenc fafajmegválasztásainál tudatosan alkalmazta a homoki ősnövényzet termőhelyjóságot jelző tulajdonságát. A rontott akácosoknak fenyvesekké való átalakítását megkezdte és folytatta nagy körültekintéssel.

A negyedik korszak 1925-től 1946-ig tart. Ezt a korszakot a fenyőterületek állandó növelése jellemezte. Az 1947. évi üzemrendezés felvételei szerint a fenyvesek területe a tisztások és rontott állományok rovására már 1423 kat. holdra — az egész terület 20 %-ára — emelkedett és a feketefenyő mellé az erdei fenyő lépett. A negyedik korszak végén, az Alföld-fásítás során új területek beerdősítésével a Szeged városi erdők összes területe 7 247 kat. holdra növekedett. Az új területek erdősítése mintegy 60 %-ban akáccal történt, míg ugyancsak 8 %-al csökkent a rontott akácosok területe a fekete és erdei fenyők javára.

Az ötödik korszak 1947-óta tart. Ebben a korszakban Csongrád megyében a földreform során állami tulajdonba jutott 20 200 kh. Az azóta eltelt idő alatt a megye erdősültsége az üzemi és üzemen kívüli erdősítésekkel 2.7 %-ról 4.3 %-ra emelkedett.

Kialakult erdőtípusok

A Szeged környéki homoki erdők túlnyomórésztben ültetett, ún. kultúr-erdők. A történelem előtti erdős puszták gyöngyvirágos és pusztai tölgyesei a Duna—Tisza közének

ezen a déli szakaszán majdnem teljesen eltűntek. Fehérnyárasokká átalakult típusai is csupán szorványosan lelhetők fel. Nagyrészüik azonban oly intenzív kultúrbehatás alatt áll, hogy eredeti növényzetük majdnem teljesen kipusztult. A Szeged környéki erdősítések harmadik korszakában, azonban Kiss Ferencnek támadt az az utókor számára nagyon értékes gondolata, hogy Ásotthalmán az Alsó-Ásotthalmi erdő egy erdőrészletét, mint érintetlen fehérnyár ligetet átmenti a későbbi nemzedék számára. Ez az Emlékerdő az ősi pusztai és erdei növényzet megmentésére volt hívatott és hívatott még ma is. Az Emlékerdő kb. 80—100 esztendősen lehet. A terület igen alkalmas a fehér-szúrkenyárasok termőhely típusainak erdészeti, valamint botanikai nézőpontból való tanulmányozására. A fehér-szúrkenyárak ugyanis közismerten jól terjeszkednek gyökérsarjról, s így e zavarásmentes erdőben az őshonos nyár-liget-erdő foltok, számukra a legoptimálisabb termőhelyeket foglalják el. Az itt található növénytársulásokból vonhatunk le következtetéseket a gyakorlat számára a kiválasztandó fehér-szúrkenyár termőhelyeket illetően. Az Emlékerdő természetes állapotban feltalálható ösnövényzete alapján a talaj, illetve klímavizonyoktól függően, egy xerophil fajokban szegény és egy mezophil fajokban gazdagabb gypsizintű termőhelytípusra különíthető el. Ezek: **1. Querceto-Festucetum populetosum albae mezophillum.** Erdőfoltjai a száraz homokbuckák és mélyebb szintű buckaközök közötti zegzugos területeket foglalják el. Magas fahozamuk optimális termőhelyi viszonyokra vall.

2. Querceto-Festucetum populetosum albae xerophillum. A magasabb térszintű homokháton, buckalejtőkön megjelenő gyengébb fahozamú termőhelytípus. Gyepszintjében fénykedvelő, s szárazságot jobban elviselő fajok maradnak csak meg. Minőségileg szegényebb, mint az első típus.

A Duna—Tisza közti homoki fehérnyárasok ligeterdőszerű kiképződését elsősorban edaphikus viszonyok határozzák meg. Kötött talajú erdőkhöz-hasonló egységes, nagy összefüggő erdőségek kialakulását a sivár homokbuckák és talajhibás buckaközök egyaránt meggátolják. A mikroklimatikus viszonyok szintén döntő hatásúak.

Ahhoz, hogy a jelenlegi fejlődési stádiumukban levő erdőtípusokat fejlődés szempontjából követhessük, szükséges telepítésük időbeni sorrendjének ismerete. A társulások kialakulása szempontjából a II. és III. szakasz a legjelentősebb.

Homoki fenyvesek

A 70—80 esztendővel ezelőtt megindult fenyőtelepítések a termőhelyi adottságoknak megfelelően elsősorban *Pinus nigra*, *Pinus silvestris* és *Juniperus virginianával* történtek. A fenyvesítés első időszakában főként a könnyen elérhető talajvízszintű területeket, így a buckaközöket és laposabb területeket részesíthették előnyben. Az utóbbi évtizedekben már a száraz homokbuckák és homokhátak fenyvesítésére is sor került. A fenyvesek előforduló erdőtípusai:

1. Nudum erdei és fekete fenyves típus. A sikeresen telepített fenyőállomány a rendszeres művelés felhagyása után fokozatosan záródik. A klimaviszonyok megváltozása, valamint a fenyőtűalom fokozatos felhalmozódása az állomány gyepszintjének virágos növényfajait illetően fokozatos elszegényedés következik be. Végül az erdő talaján csak néhány, az árnyékot jobban elviselő pusztai faj fordul elő.

2. Dicranum erdei és fekete fenyves típus. A 30—50 éves fekete és erdei fenyő állományokban egyaránt kialakulhat. A fokozatos gyérítés következtében kedvező fényviszonyok a vastag fenyőtűalom alsó rétegeinek korhadása révén gazdagabb mohaszint kialakulása válik lehetővé. Előforduló mohafajok: *Entodon schreiberi*, *Dicranum scoparium*, *Brachytecium velutinum*, *Hylocomium proliferum*, *Mnium cuspidatum*, *Hypnum cupressiforme*. Gyepszintjében megjelenik a *Solidago virga aurea*, *Carex flacca* v. *cuspidata*, *Asperula cynanchica*. Talajviszonyait tekintve a mélyebb fekvésű területeken és buckaközökben kialakult fenyves termőhely típus talaja legtöbbször sovány, mésztartalma azonban igen magas (10—30 ‰).

3. Poa angustifolia erdei és fekete fenyves típus. A ki-gyérített állományok gyepszintjében fényigényes fajok válnak uralkodóvá. Gyepszintjében megjelennek a *Calamagrostis epigeios* és a *Poa pratensis* ssp. *angustifolia*.

Homoki tölgyesek

A Szeged környéki homoki erdők mélyebb térszintű területein az 50—80 évvel ezelőtt megindult tölgy-erdősítések sikerrel jártak. Jelenlegi állományukat a domináló *Quercus robur*-on kívül leggyakrabban *Acer Platanoides*, *Platanus*

acerifolia, Fraxinus pennsylvanica, Ulmus campestris, U. laevis, illetve Robinia pseudoacacia alkotja. Elegyetlen kocsányos tölgyesek is gyakoriak.

1. Nudum kocsányos-tölgyes típus. Mezophil jellegű termőhely viszonyainak megfelelően talaja legtöbbször két, vagy több, eltemetett humuszos homok, illetve homokos vályogréteggel ellátott. Gyepszintjében szálanként előforduló növényfajok: Cynoglossum officinale, Alliaria officinalis, apróbb foltokban Convallaria majalis, Urtica dioica stb.

2. Urtica dioica kocsányos-tölgyes típus. Ez a gyérített, fényhez jutott szakaszokon jelentkezik.

3. Poa angustifolia kocsányos-tölgyes típus. Ez az állománytípus ott jelentkezik, ahol a kevésbé záródó tölgyes különböző lágyszárú növényzet megjelenését és térhódítását teszi lehetővé. A természetes felújulást részben a füvek sűrű gyökérszövedéke, részben talajának magas mészkarbonát tartalma erősen gátolja, sőt lehetetlenné teszi. Gyepszintjében megjelenő növényfajok: Poa pratensis ssp. angustifolia, Calamagrostis epygeios, Cynoglossum officinale, Viola rupestris ssp. arenaria, Lithospermum officinale, Cynanchum vincetoxicum, Campanula sibirica, stb.

Homoki akácok.

A 49/1956. számú erdőnevelési utasítás az akácerdő típusokat hat típusba foglalja össze. Homoki akácaink mind a hat típust képviselik. Legkisebb területen, csak egészen ritkaságként találkozhatunk az **1. Almos akácokkal**. Összes akácterületünknek mintegy 5 %-a tartozik ide. Nagyobb területen kb. 10 %-on van képviselve a **2. Turbolyás akáctípus**. A még értékes gazdasági akácállományokat a **3. Cigányzabos akác**, valamint a **4. Fedélrozsnyokos akác** típus képviseli, össz-akácterületünknek kb. 40 %-át. Az **5. Perjefüves** és a **6. Siskanádas akác** típusba sorolható akácállományaink zöme, össz-akácterületünk mintegy 45 %-án. Ezek termőképességükben teljében leromlott többszörösen sarjadztatott akáctemetők, melyeknek átalakítása, értékesebb fehér-szürkenyár, fekete, vagy erdei fenyő állományokká erdőgazdaságunk egyik legkomolyabb kérdése és feladata.

A kigyérült, leromlott akácállományoktól, akáctemetőktől már csak egy lépés a teljesen kopár homokparlagokig, tisztáso-

kig. A Duna—Tisza közti kultúrerdők ritkán alkotnak összefüggő, nagy, zárt egységeket. Gyakran kisebb-nagyobb tisztások szakítják meg a kultúrerdőket. Ezeknek a tisztásoknak erdősítése csak lombeleggyel telepített fekete vagy erdei fenyővel oldható meg.

További erdőgazdálkodási teendőink és lehetőségeink homokfásításunk területén.

Homokfásításunk úttörő munkát végző szakember elődeink nyomán nagy léptekkel jutott előbbre az utóbbi évtized alatt is. Ennek igazolására szolgáljon a következő adat: ma erdőgazdaságunk 860 ha. olyan homoki erdőterülettel rendelkezik, mellyen fiatal »telepített« állomány áll. Ezen telepítések korukat tekintve ma 1—13 évesek, a zömük 7—8 éves. Fafajuk vegyes lomb és fenyő; mintegy felerészben fenyővel elegyes lomb, felerészben pedig lombbal elegyes fenyő. A lombállományok fő fafaja a fehér-szürkenyár, az akác, míg a fenyő-állományok fő fafaja a fekete, helyenként az erdei fenyő. Néhány erdőtelepítésünk, melyek kiterjedésüknél fogva jelentősebbek Ásotthalom község határában a következők:

1. Magyari-erdő, 2. Rivói-erdő, 3. Felső-Ásotthalmi erdő,
4. Szakáll-erdő, 5. Polareczky-erdő stb.

Ezek az erdőtelepítések leggyakrabban már régebbi erdőterületek szomszédos területein létesültek, s elnevezésük gyakran egyben a régi erdő neve.

A homokfásítás területén további tennivalóink vannak. Üzemtervezett erdőállományaink között — mint már említettük — igen sok az akáctemető, melyek értékben egyáltalán nem képviselik azt, amit elképzeléseink szerint sok esetben ezek a termőhelyek nyújthatnának. Felméréseink alapján homoki rontott erdeink területe kerekén 500 ha. A rontott állományokat mesterséges vágásfelújítással, gépi mélyforgatással, majd két évi mezőgazdasági előhasználatkal akarjuk lombelegyes (akác, fehér-szürkenyár) erdei és fekete fenyvesekké átalakítani 1965-ig. Az átalakítás talajelőkészítési munkálataira különösen nagy figyelmet és gondosságot kívánunk fordítani, mert ezzel reméljük, átmenetileg annyira megjavítani ezen homoktalajaink vízháztartását, hogy a létrehozni kívánt jó erdősítés minél hamarabb eredményes erdővé válhassék.

A Vándorgyűléssel kapcsolatos szakmai bemutató utolsó napján délután a Maros-hullámtéri nyártelepítések egy-két jellemző erdőrészét láthatjuk, majd a Maros-parti csemetekert folyó munkáit tekintjük meg.

Maros-parti csemetekert nemes nyárasai

Maros-hullámtéri telepítéseink egyik fő fafaja a nemesnyár. A kocsányos tölgy, mint a hullámtéri kemény lomb-erdők fő fafaja 50—60%-ban szintén megtalálható. A nemesnyár a hullámtér lazább lerakódásaira, nevezetesen a Maros balpartjára, a kocsányos tölgy pedig zömmel a kötöttebb részekre, a Maros jobb partjára került. A nemesnyár mellett a hullámtéri nyárasok másik jelentős fafaja a fehérnyár. A hullámtérnek azokon a részein, ahol az elöntések időtartama egy-két nap, vagy egyáltalán nem kerül elöntés alá, kis százalékban az akác is megtalálható. Mivel a hullámtéri állományok jelentős részét nemesnyár alkotja, ez alkalommal egy a hullámtéri nyárasokat jellemző állományt mutatunk be.

9. A 2/a és 2/b erdőrészlet a Marostorkolatánál terül el. 7 éves nemes nyáras. A 2/a. erdőrészlet 0.60 ha, a 2/b. 2.57 ha. összesen 3.17 ha területet foglal el.

A fenti állomány területe 1952 előtt részben legelő terület volt.

A területen még 1952. év nyarán gyephántást, mélyszántást, tárcsázást és fogasolást végeztünk, illetőleg a talajt az erdőtelepítéshez előkészítettük. 1952. év őszén a már előkészített területre 2×2 m-es hálózatban óriásnyárat (*Populus robusta*) telepítettünk. II. koronaszint kiképzése céljából az óriásnyárral egyidőben zöldjuhart, majd gyertyánt és nagy levelű hársat vittünk be. A gyertyán és nagy levelű hárs alételepítés az 1957—58-as években a hosszantartó elárasztás következtében zömében kipusztult. A nyárfiatalos 1954. év végére 100 %-ig zárdott, s így a taljárnyalás következtében a gyomnövényzet felverődni már nem tudott.

Ápolóvágást három alkalommal végeztünk az állományban. Az első tisztítást 1955—56. gazdasági évben végeztük, mely csak a törzsek felnyesésére szorítkozott. Ez alkalommal 30 m³/ha rőzseanyagot vettünk ki. A második

tisztítást 1956—57. gazdasági évben eszközöltük, mely már nyesésből és egyes törzsek eltávolításából állt, s $15 \text{ m}^3/\text{ha}$ tűzifát adott. A harmadik ápoló vágást, melyet már gyérítésnek is mondhatunk, 1957—58. évben végeztük. Az állományt a javafák további fejlődése érdekében nem szabályos hálózatban bontottuk meg. A kitermelt faanyag 53 m^3 volt ha-ként, melyből 16 m^3 iparifa, 21 m^3 rudfa és 16 m^3 tűzifa került ki. Az eddigi előhasználatokkal a 3.17 ha. területről összesen mintegy 277 m^3 faanyagot termeltünk le. Az állomány jelenlegi fatömege $187 \text{ m}^3/\text{ha.}$ (Tölgy-fatömegtábla)

Záródás: 0.9

Sűrűség: 1.0

A termőhely, a Magyar J. f. Fatermési táblában megállapított I. termőhelyi osztállynál valamivel jobb.

Érdekes megfigyelni, hogy az állomány magassága keresztmetszetben a város felől nézve a Maros-parttól a töltés felé fokozatosan csökken. Ez a jelenség azzal magyarázható, hogy a Maros partján levő terület magasabb fekvésénél fogva, soha nincs hosszabb elárasztásnak kitéve, míg a távolabbi területek hosszabb ideig állnak elöntés alatt. Ezenkívül a Maros melletti részek talajának vízgazdálkodása is jobb.

1956. évben az állományt nyárfarák támadta meg. A Magyar Tudományos Akadémia és az Országos Erdészeti Főigazgatóság együttes rendezésében 1956-ban megtartott nyárfakonferencián közölt adataink szerint a 2/a erdőrészlet 55% , a 2/b. erdőrészlet 39% fertőzöttséget mutatott. Ezt a súlyosnak mondható betegséget az állomány szépen kiheverte. Megfigyeléseink szerint ebben az állományban a nyárfarák szemmel látható jelei a vegetáció megindulása-kor mutatkoznak, majd egy-két hónap múlva — feltehetően az optimális termőhelyi viszonyok következtében — eltűnnek. A rákos állományból történt próbafák kitermelésekor a szerfában semminemű értékcsökkenést nem észleltünk, ami szintén azt bizonyítja, hogy az állomány a károsításnak ellenállt, sőt minőségében sem csökkent.

Talaja:

Gyengén meszes, agyagos vályog öntéstalaj.

A talajvizsgálat adatai:

I. sz. talajszelvény

Talaj- mély- ség	H ₂ O	pH	KCl	CaCO ₃ o/o	Humusz o/o	hy o/o	agyag o/o	Iszap o/o	Finom homok o/o	Durva homok o/o	kötött- ség
0—50	8.1		7.2	5.10	2.09	3.87	10.80	41.59	42.29	5.32	38
50—70	8.0		7.2	4.46	1.79	4.19	8.28	52.88	33.67	5.17	32
70—120	8.4		7.6	5.95	1.64	1.95	7.88	49.08	40.15	2.89	44

II. sz. talajszelvény

0—40	8.0		7.2	3.40	1.55	3.96	4.08	19.99	58.27	27.66	34
40—60	7.8		7.1	3.82	1.53	1.07	3.60	25.44	67.54	3.42	41
60—120	7.7		7.0	3.40	1.64	2.96	2.84	33.99	59.98	3.19	42

A két talajszelvényadat között lényeges differencia nincs, csupán a mésztartalomban mutatkozik némi különbség. Az adatok arra a természetes jelenségre is mutatnak, hogy közvetlenül a Maros partján a nagyobb szemcséjű durva homok rakodott le s a finom homok jutott tovább a távolabbi részekre. Ez abból látható, hogy a Maros partján ázott talajszelvényben a durva homok és a finom homok fordul elő nagyobb százalékban, míg a töltés felöli részen az agyag és iszap százalék a magasabb. Az állományban jellemző növénytársulás még nem alakult ki.

Maros-parti csemetekert

10. A Maros balpartján Északnyugat — délkeleti irányban húzódik a Maros-parti csemetekert. Területe 17 ha., melyből 1.7 ha-t a csemetekerti utak foglalnak el, 15.3 ha-on pedig csemetetermelés folyik.

A csemetekert területe 1952. év őszéig mezőgazdasági művelés alatt állott, s Szeged város tulajdonát képezte. A város a területet egyéni termelőknek adta ki haszonbérbe. A fenti mezőgazdasági területet a Szegedi Állami Erdőgazdaság az 1952. évi tagosítás során vette birtokába.

A talajerő akkori állapota a különböző gazdálkodási módok következtében igen változatos volt. Ez különösen az első évben mutatkozott feltűnően, amikor ugyanazon a táblán belül a csemeték fejlődése a talajállapottól függően foltosként változott. Az 1953. évben végzett részletes talajvizsgálat kimutatta, hogy a csemeték fejlődésének különbözőségét a talaj tömörültsége, s ennek egyenes következménye, a rossz szellőzőtség okozta. Ennek megszüntetése érdekében még 1953. év őszén 40 cm mélyszántást végeztünk. A szántással egyidőben a talaj szerves anyag tartalmának növeléséről is gondoskodtunk olyformában, hogy a területet három részre osztva évenként egy-egy területrészen 2000 q tőzeges fekátrágyát szórtunk ki, illetőleg szántottunk alá. Így három év alatt az egész csemetekert talajának szervesanyag tartalmát növeltük. Ezen talajművelési eljárásokkal megtérmettük a belterjes csemetetermelés alapját. A csemetetermelés terén évrőlévre igen szép eredményt értünk el. Így pl. az 1957—58. gazdasági évben 1 500 000 db fehéرنyár, 1 000 000 db egyéb lomb (nemes nyár, akác) csemetét és 50 000 db suhángot neveltünk meg. A csemetekert általános viszonyainak rövid bemutatása után részleteiben ismertetem az 1958—59. gazdasági év csemetetermelési tervét, s a különböző fafajokra alkalmazott csemetetermelési módszereket.

I. tábla

Területe 2 ha.

Talajelőkészítés: 1957-ben a 2. ha-os területen 800 q tőzeges fekátrágyát szántottunk alá. Az őszi 35—40 cm-es mélyszántás után a területet tavasszal boronával elsímitottuk. Március 4-től 27-ig a már előkészített talajon elvégeztük a dugványozást, melyhez 17 cm hosszú 8—12 mm átmérőjű dugványvesszőt használtunk fel. A dugványozást 60 cm sortávolságban és 20 cm tőtávolságban végeztük.

Ápolás

Az ápolást a dugvány megindulása után kezdtük el, ami ekeka után történő kapálás és gyomlálásból állt. Ezt évente a gyomosodás erősségétől függően háromszor-négy-szer megismételjük.

Megjegyzem, hogy ebben a táblában április folyamán drótféreg károsította a dugványok fiatal hajtásait. A károsítás különösképpen a lazább talajú részeken mutatkozott, amit pillanatnyilag is észlelhetünk, mert ezeken a részeken **a dugványok visszamaradtak** a fejlődésben. A károsítás ellen agritox porozással védekeztünk olyanformán, hogy a sorok mellett húzott 4—5 cm mély barázdába szórtuk az agritoxot (5 q/ha).

Az ápolás további részét a suhángok kialakítása képezi, amit július végén, augusztus közepén végzünk el. Ez abból áll, hogy minden csemetét a törzsmagasság 50 0/0-ig megtisztítunk, a gyengébb csemetéken pedig törzserősítő csapokat hagyunk (4—5 db).

Kiemelés

A kiemelést gépi úton Sz 80-as lánctalpas traktorra szerelt különleges ekével végezzük.

II. —III. —IV. tábla. Nemesnyár (csemetenevelés).

Területe 4 ha. A talajelőkészítés az előbbivel teljesen megegyezik. Fm-ként 16 db 17 cm hosszú 8—12 mm átmérőjű dugványvesszőt dugványoztunk el, így az egész területre 1 200 000 db dugvány került. Az ápolási munkák a nyesés kivételével az I. táblába eldugványozott nemesnyár ápolási munkálataival egyeznek meg. Sorközi művelésre itt Maulwurf gépet és ekekapát használunk.

Kiemelés

Zetorra szerelt U alakú kiemelő ekével történik. A csemeték földből való kiszedését, kötegelését és vermelését kézi erővel végezzük.

Suhángnevelés

A IV. táblából mintegy 0.3 ha területen suhángnevelésre eliskolázott nagylevelű hárs, amerikai kőris, szelíd dió és csörgőfa található 60 cm sor- 30 cm tőtávolságban. A talajelőkészítés és ápolás megegyezik a suhángnevelésre dugványozott nemesnyár talajelőkészítési, illetőleg ápolási munkálataival. A kiemelés Sz. 30-as traktorra szerelt különleges ekével történik.

V. tábla **Zöld ugar.** (napraforgó).

Területe 1.5 ha.

VI. tábla: **Vénicszil vetés.**

Területe 0.2 ha.

Talajelőkészítés a fenti módon történt.

Vetés:

A magot vetés után locsoltuk és május közepén az előre elgészített hornyokba 60 cm sortávolságba elvetetük. A vetést 1—3 mm vastagságban saját földdel takartuk.

Az ápolás és kiemelés szintén megegyezik az előbb leírt csemeték ápolásával és kiemelésével.

VI. —VII. —VIII. —IX. tábla **Szürkenyár.**

Területe 5.5 ha.

Talajelőkészítés és vetés:

Őszi mélyszántás 40 cm mélyen Sz. 80-as traktorral, tavasszal boronával történő egyengetés. Az esetleges mélyedéseket kézi erővel egyengettük el. Vetés előtt a hornyokat egymástól 60 cm távolságban Északnyugat—déleleti irányban képeztük ki majd permetszerűen meglocsoltuk.

A horony szélessége 8—10 cm, mélysége 1—1.5 cm. A vetés április 25-től május 4-ig történt. Folyóméterenként 1.5 gr magot vetettünk el (25 kg/ha.). Vetés előtt a magot agritoxal kevertük hangyakárosítás elleni védekezés céljából. (10 kg mag + 1/2 kg agritox.) Vetés után a hornyokat 5—6 mm vastagságban horonyszélességekben szalmával takartuk. (20 q/ha). Takarás után a vetést 3—4 óránként permetszerűen öntöztük, ügyelve arra, hogy a víz meg ne álljon a talajon. A csirázás a vetést követő második napon megindult, a negyedik napon pedig már az első sziklevek is megjelentek. Az öntözést ezután is naponta legalább kétszer megismételtük. Kelés után 2—3 héttel a hornyokról a szalmát felszedtük, s a hornyokra merőlegesen ismét elterítettük. A kikelés utáni negyedik héten a szalmát a területről teljesen eltávolítottuk. A szalmatakaró felszedésével egyidőben kezdtük meg a sorok gyomlálását és a sorközők kapálását. Az öntözést a kelés utáni harmadik héttől kezdve csökkentettük, majd augusztus közepén megszüntetjük. Amikor a csemete a 2—3 cm magasságot elérte, a sor-

közöket már ekekapával műveljük, amit a tenyészidő alatt háromszor-négyszer meismétlünk.

Védelem:

A fehérnyár leggyakoribb károsítója a nyár levél-rozsda, mely ellen 0.5—1.5 ‰-os bordóilé permetezéssel védekezünk.

Kiemelés:

A fehérnyár csemete a kiemelés idejére átlag 1 m magasságot ér el. Ha zavaró körülmény nem lép fel, 1 ha. területről 400 000 db kiültethető és 200 000 db iskolázható, összesen 600 000 db csemetét nyerünk.

Kiemelés Zetorra szerelt U-alakú ekével történik.

A csemetekert megtekintése után vendégeink autóbusszal visszatérnek Újszegedre. Újszeged »Liget Vendéglő«-jében közös ebéd, majd tetszés szerinti vonattal hazautazás

Viszontlátásra az 1960. évi vándorgyűlésen.

Országos Erdészeti Egyesület
Helyi Csoportja.

Fk.: Boda József igazgató

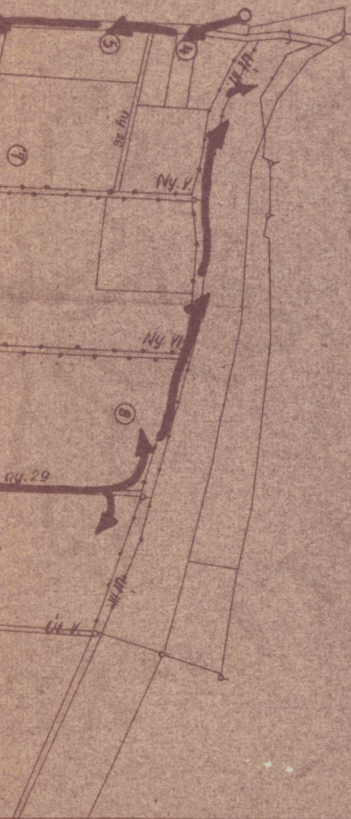

Vizügyi Hatóság területe

MÁRTÉLY Petres-sziget

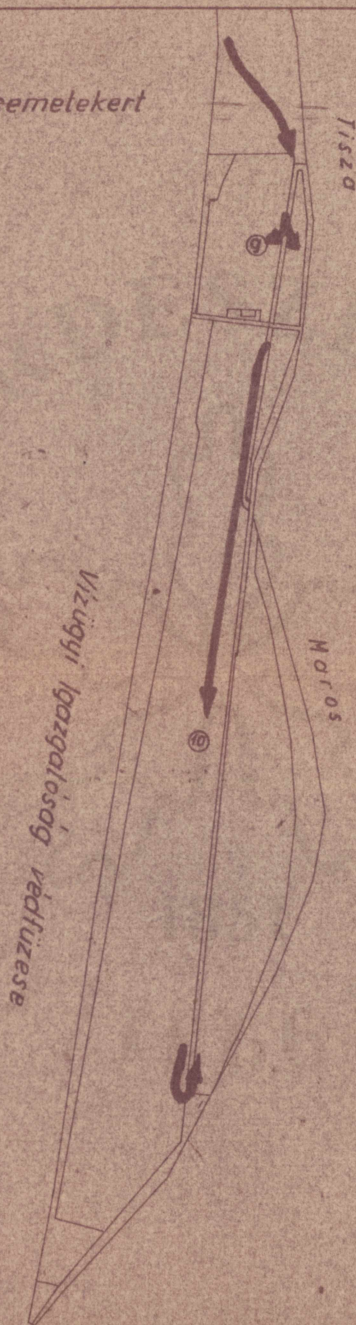

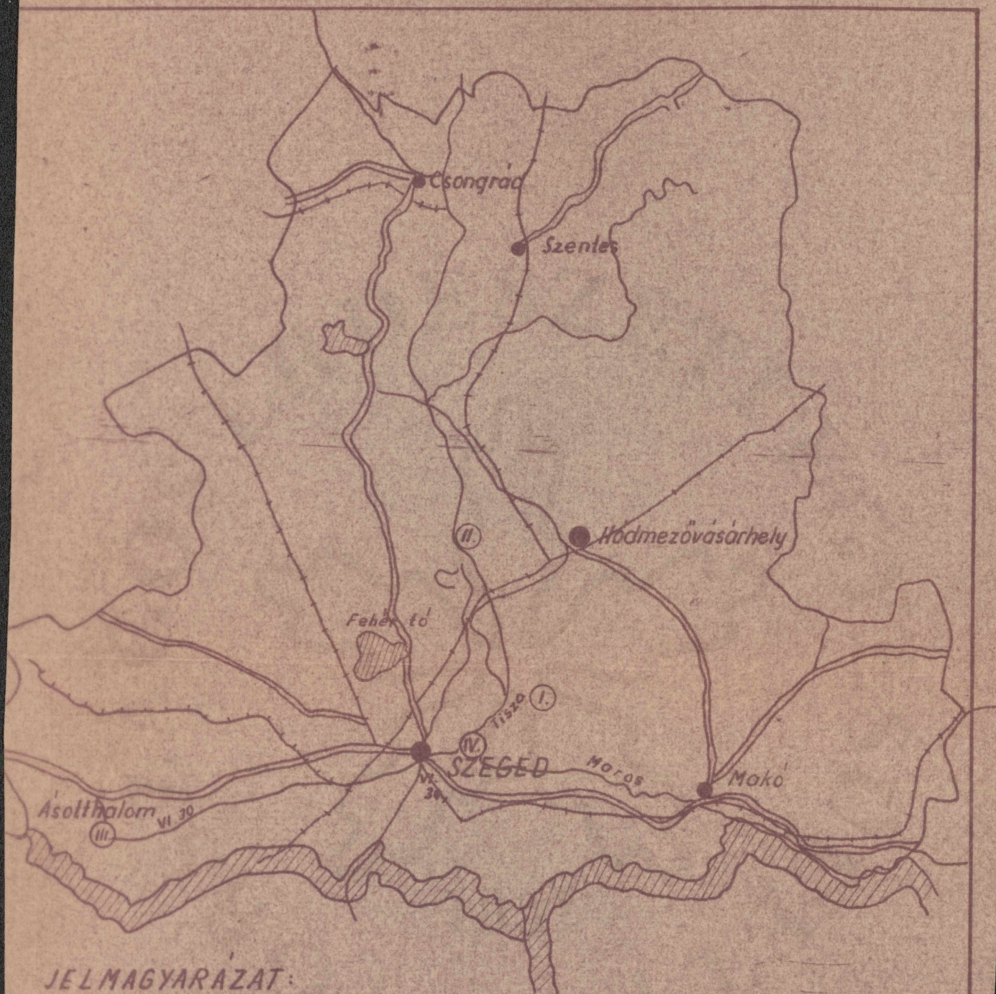
Gépbemutató

ÁSOTTHALOM

Bilisich - erdő

Marosparti-csemetekert

- ① Junius 29. utiprogramm 1,2,3 pontja
- ② — — — — — 4,5,6,7,8 — —
- ③ Junius 30. külön tájékoztató
- ④ — — — — — utiprogramm 9,10 pontja

